

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שמות, כ"ה טבת, מבה"ח שבט, ה'תש"ל

יוצא לאור לש"פ שמות, כ"א טבת, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הלולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לעילוי נשמת

האשה החשובה מרת חי' מושקא ע"ה

פירסאן

בת הרה"יח הרה"ית עוסק בצ"צ

רב פעלים וכו' הר"ר דוד ע"ה

נלבי"ע י"ד טבת, ה'תשס"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

(וסיים:) והעיקר — שעי"ז פועלים ביאת משה ודוד, גואל ראשון הוא גואל אחרון¹⁰⁸, "עד כי יבוא שילה"¹⁰⁹ — ביאת משיח צדקנו, בחסד וברחמים, ובטוב הנראה והנגלה.

[טרם צאתו (וכן לאחר תפלת מנחה) התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ואני אבטח בכך".]

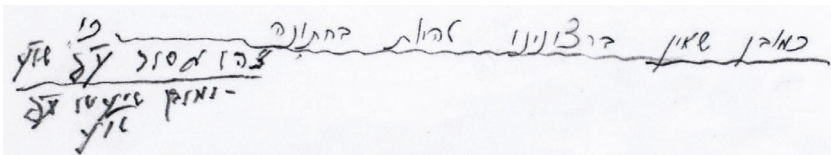

זח"א רנג, א. שעה"פ ויחי מט, יו"ד. תו"א
משפטים עה, ב.
109 (109) ויחי מט, יו"ד.
"ומלכותו ברצון קבלו עליהם" (ראה תו"א
שבהערה 97. ובכ"מ).
108 (108) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט.

הוספה

[כ"ד מני"א, ה'תשד"מ]

"כמובן שאין ברצונינו להיות בחתונה" — כי זהו אסור ע"פ שו"ע — ומובן שיעשו ע"פ שו"ע.

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב השואלת בתאריך זה — בו כותבת שאחי "מתכוון להנשא עם נערה שעברה גיור לא אורתודוקסי", ו"כמובן שאין ברצונינו [=שלה ושל בעלה] להיות בחתונה", אלא שבני משפחתה מפצירים שיודיעו על השתתפותם, ובאם לא ישתתפו — ינתקו יחסים אתם, ושואלת מה עליהם לעשות. — במענה ע"ז מתח רבינו קו תחת התיבות "כמובן שאין ברצונינו להיות בחתונה", וכתב (כבפנים).

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות, כ"א טבת הבעל"ט — הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ שמות, כ"ה טבת, מבה"ח שבט ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שזנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ז"ר טבת, ה'תשע"ו (רפרצה),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

של נפיחה "לירד למטה ולהתלבש בגוף האדם" — אז דוקא נתגלה בו הכח העצמי (שיכול לחבר נשמה וגוף), שאין בו לפנ"ז, קודם שנופח כו'.

לפעמים מבואר¹⁰¹ שעיקר כח הנופח מתגלה בנשמה בהיותה כבר למטה בגוף. אבל, בהיותה למטה בגוף הרי זה באופן שהגוף ונה"ב מעלימים ומסתירים כו', ואילו כאשר הנשמה היא "בטרם שנפחה ברוח פיו ית'" (אבל במצב ותנועה ששייכת כבר לבוא באופן של נפיחה), אזי ישנם ב' המעלות: מציאותו של הכח העצמי, ובאופן שהכח העצמי הוא בגילוי (כיון שעדיין אין ההעלם וההסתר של הגוף ונה"ב).

ולכן מדגיש רבינו הזקן שהענין ד"לדבקה בו ית' ביחוד נפלא" (שע"י התשובה) הוא "כמו שהיתה מיוחדת .. בטרם שנפחה כו'" — כיון שדוקא בדרגא זו ישנו גילוי כח העצמי, שפועל לנקות כל הפגמים, כנ"ל.

* * *

יג. ה"יינה של תורה" שבפירוש רש"י — ההוראה בנוגע לגודל העילוי של העמדת בתי ישראל, שיש בהם ענין הכהונה ולוי' ומלכות¹⁰² (כהונה — שכהן עובד בביהמ"ק, ואסור לו להיטמא כו' — פרישות והבדלה מעניני העולם, דביקות והתחברות לאלקות; לוי' — שיוצא לפעול גם על יהודי שנמצא מחוץ לירושלים וא"י, ועד לדרגא של בית הקברות¹⁰³, היפך החיים¹⁰⁴ — להחיותו כו'¹⁰⁵; ומלכות¹⁰⁶ — לפעול בכל העולם כולו את המלוכה והממשלה¹⁰⁷ של הקב"ה) — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(101) ראה ד"ה ויגש שם.
(102) כמו משה — שאצלו ה' ענין הכהונה והלוי', וגם ענין המלכות, כמ"ש (ברכה לג, ה) "ויהי בישורון מלך", כפירוש המדרש (הובא ברמב"ן עה"פ) שקאי על משה*. וכך צריך להיות בכאור"א מישוראל "ממלכת כהנים" (יתרו יט, ו), "כי כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבח" משרע"ה, כי הוא משבעה רועים כו', וכמו שנאמר לכל אחד מישוראל "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו'" (עקב יו"ד, יב), שיראה היא "מילתא זוטרת" (ברכות לג, ב). וש"נ, כיון ש"לגבי משה מילתא זוטרת" היא" (תניא רפמ"ב).

(103) אלא שהכוונה בזה היא — לעשותו "בית החיים".
(104) כמארז"ל "מאן דנפיל מדרג"י איקרי מית" (נסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד), ועי"ז שמעלים אותו, פועלים בו ענין החיות, ועד למעמד ומצב כמו בצדיקים ש"גדולים במיתתן יותר מבחייהם" (חולין ז, ב), שלכן, "צדיקא דאפתר אשתכח ככולהו עלמין (גם בעוה"ז) יתיר מבחיהו" (כמאמר הזהר (ח"ג עא, ב) שאומרים ב"מענה לשון").
(105) ולהביא אותו אל "בית ה'", ועד שיהי' באופן ד"את בית ה'" — הטפל (את הטפל) לבית ה'.

(106) שקשרו גם עם ענין הביטול בתכלית, ונחננו מה", שהרי המלך "כיון שכרע שוב אינו זוקף" (ברכות לד, ריש ע"ב).

(107) לא רק ממשלה, שהיא בעל-כרחו, אלא גם מלוכה שהיא ברצון, כמאמר

בס"ד. שיחת ש"פ שמות, כ"ה טבת, מבה"ח שבט, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

א. בנוגע להתוועדות זו הקשורה עם שבת מברכים חודש שבט, חודש האחד עשר — הנה נוסף על הצד השהו והנקודה המשותפת שיש בשבת מברכים זה בכל מקום ומקום בכל תפוצות ישראל, יש בכל מקום ענין מיוחד ששייך למקום ההוא, אשר, ע"פ הפס"ד מדברי הגמרא' ש"באתרא דרב הלכה כרב", מובן, שזהו הענין העיקרי במקום זה, שגובר על כל שאר הענינים, ובנוגע למקום זה — בית הכנסת ובית המדרש שבד' אמותיו: של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — הרי הענין העיקרי של שבת מברכים שבט (שכולל את היום דר"ח וגם את כל ימי החודש) הוא יום העשירי בשבט³, יום הסתלקות-הילולא של נשיא המקום, נשיא ישראל.

ובזה גופא יש מעלה מיוחדת בשנה זו, שבה ימלאו עשרים שנה להסתלקות-הילולא — כמשנ"ת תיכף ביו"ד שבט הראשון שלאחרי ההסתלקות⁴, "לשנה הבאה", שישנו מארז"ל בירושלמי⁵ ובילקוט שמעוני⁶ בנוגע ל"שמשון": "כתוב אחד אומר וישפוט את ישראל ארבעים שנה⁷, וכתוב אחד אומר והוא שפט את ישראל עשרים שנה⁸ .. מלמד שהיו הפלשתים יראים ממנו כ' שנה לאחרי מותו כדרך שהיו יראים ממנו כ' שנה בחייו", ולכן, גם על התקופה של עשרים שנה לאחר מותו נאמר "וישפוט את ישראל".

ב. ויש לבאר תחילה מארז"ל הנ"ל⁹ — דלכאורה אינו מובן: הרי בפסוק נאמר "וישפוט את ישראל", ומה שייך הענין "שהיו הפלשתים יראים ממנו" למשפט בני"?!

והביאור בזה — בפשטות, ומזה יובן גם בתוכן הענין — שמדובר אודות פעולתו של שמשון להגן על ישראל מפני הפלשתים, כמ"ש¹⁰

(1) ראה שבת יט, ב.
(2) ולהעיר שבנוגע להלכות שבת מצינו שכל העיר נחשבת כד' אמות (ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סוסשצ"י. וש"נ).
(3) ראה גם שיחת ש"פ שמות, מבה"ח שבט תשכ"ג ס"ח (תו"מ חלו' ע' 9). וש"נ.
(4) שיחת יו"ד שבט תשי"א סט"ז (תו"מ ח"ב ע' 215). וש"נ.
(5) סוטה פ"א ה"ח.
(6) ס' שופטים רמז עא.
(7) ראה תו"מ סה"מ שבט ע' רסא הערה 18. וש"נ.
(8) ס' שופטים טז, לא.
(9) ראה גם מכתב ר"ח שבט שנה זו בהערה ד"ה עשרים שנה (אג"ק חכ"ו ע' רעח).
(10) שם יג, ה.

"והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים", ומזה מובן, שכל זמן שנמשך המצב שהפלשתים יראים ממנו, ישנו הענין ד"להושיע את ישראל", ולכן אפשר לומר על זה "וישפוט את ישראל".

אמנם, ביאור זה אינו מספיק, כי ענינו של שופט אינו רק "להושיע את ישראל"; זהו ענינו של המלך, להגן על בני מפני המצרים והמעיקים, ולפעול המצב ד"נפל פחד היהודים עליהם"¹¹, אבל שופט, עיקר ענינו הוא — כמ"ש "שופטים . . תתן לך בכל שעריך ושפטו את העם גו"¹², "בין דם לדם בין דין לדין גו' דברי ריבות בשעריך"¹³, היינו, לדון את בני בעיניהם, באופן ש"הצדיקו את הצדיק וגו"¹⁴, וא"כ, מה שייך הענין "שהיו הפלשתים יראים ממנו" ל"וישפוט את ישראל"!

אך גם הביאור בזה הוא בפשטות, ומזה יובן גם בתוכן הענין:

איתא בגמרא¹⁵: "במחשכים הושיבני¹⁶ . . זה תלמודה של בבל", והיינו, שלימוד התורה בבבל הוא באופן הקשור עם חשכת הגלות ("במחשכים"), שכן, בשביל לימוד התורה יש צורך בדעה צלולה, כמארוז¹⁷ "שמעתא בעיא צילותא", אבל כשנמצאים בגלות בבל, תחת עול המלכות ושרי', לא יכול להיות המצב ד"צילותא" לאמיתתו, ובמילא יש חסרון בלימוד התורה,

— וכפי שמצינו בנוגע לפורים, שחברי הסנהדרין אמרו לאחשורוש "מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו", "מטולטלין אנו", "ניטלה עצה ממנו ואין אנו יודעין לדון כו"¹⁸. ואע"פ שזה הי' רק "אמתלא" ("אן אויסרייד"), הרי לא יתכן שהסנהדרין, שכל ענינם הוא לפסוק דינים ע"פ תורת אמת, יאמרו דבר שהוא היפך האמת —

ורק בארץ ישראל, שאין מצב של גלות, יכולה להיות דעה צלולה לגמרי, ואז יכול להיות לימוד התורה לאמיתתו.

ועפ"ז מובן בנוגע לשמשון, שאפשר לומר "וישפוט את ישראל" גם עשרים שנה לאחר מותו, כיון שהיו פלשתים יראים ממנו — כי, ענין המשפט "בין דם לדם ובין דין לדין גו'", תלוי בלימוד התורה, שהרי "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁹, ל"אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא"²⁰, ומובן, שכאשר פלשתים היו יראים ממנו, אזי היו יכולים הסנהדרין לעסוק בלימוד התורה מתוך דעה צלולה, ובמילא נעשה המשפט דבני כדבעי.

י"ג מדה"ר שנמשכים מרצון העליון לנקות את הפגמים שנעשו עי"ז שעוברים על רצונו ית' — הרי המדריגה שמנקה את הפגמים צריכה להיות למעלה מהמדריגה שבה מגיעים הפגמים?

והביאור בזה, שברצון (העליון) גופא יש כמה מדריגות, והרצון שממנו נמשכים י"ג מדה"ר הוא למעלה מהרצון של המצוות. וזהו שמדגיש רבינו הזקן בהלשון "הנמשכות מרצון העליון ב"ה כו' שלמעלה מעלה כו'".

והענין הוא, כמבואר בסה"מ תקס"ב ד"ה להבין שרשן של הדברים הנ"ל⁹⁴, שרצון הוא צמצום העצמות, ובמדריגת הרצון כפי שנמשך כבר "להיות כך", שם מגיע ענין הביוררים, אבל ישנו "מהות כח הרצון" שלא נמשך עדיין "לרצות הטוב ולשנא הרע", ומצדו אין מדידות כלל, ויכול "לרצות במה שלא רצה מקודם".

וזהו הביאור שתשובה מנקה כל הפגמים — כי, מצוות נמשכים מהרצון כפי שכבר בא בהמשכה, וכיון שברצון זה נקבע ("אויסגעשטעלט") כבר "לרצות הטוב ולשנא הרע", הרי הרע מנגד כו'; משא"כ תשובה מגעת כ"כח הרצון העצמי שמאחד עם העצמות קודם שירצה", ששם "נשתוו ב' ההפכים", ולכן יכולים לשנות מרע לטוב.

וזהו גם הטעם שתשובה מועילה דוקא בעוה"ז, ולא בעוה"ב, כיון שדוקא בעוה"ז מאיר "כח הרצון העצמי" שעל ידו יכולים לשנות מרע לטוב⁹⁵.

יב. וענין זה מבאר רבינו הזקן במ"ש "בטרם שנפחה ברוח פיו כו'":

הפירוש ד"ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכי נפח"⁹⁶ הוא, שהכח על ירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף — "ויפח באפיו" — הוא מתוכיותו ופנימיותו. כי, מצד ריחוק הערך שבין נשמת האדם לגוף האדם [שהריחוק ביניהם הוא יותר מאשר הריחוק שבין הנפש והגוף שבשאר הנבראים (כמבואר בארוכה בתו"א ד"ה להבין הטעם⁹⁷), ולכן, עיקר הענין דכח המפליא לעשות שמקשר רוחניות בגשמיות⁹⁸ הוא בחיבור של נשמת וגוף האדם דוקא⁹⁹], יש צורך בכח נעלה ביותר לחבר אותם. וזהו הענין ד"ויפח" — מתוכיותו ופנימיותו¹⁰⁰.

ומזה מובן, שכאשר "רוח פיו" נמצא כבר בדרגא שעומד לבוא באופן

(94) ע' קכח-ט. (99) ד"ה אחרי מות תרמ"ט בתחלתו (סה"מ תרמ"ו ס"ע רלג).
(95) ראה עד"ז לקו"ת פנחס עה, סע"ג. (100) ראה סה"מ תקס"ב שם ע' קלא. ואילך. דרמ"צ מ, א. קמב, א ואילך. ובכ"מ.
(96) לעיל פ"ד. ובארוכה — ד"ה ויגש תרס"ח (בהמשך תרס"ו ע' תרמה ואילך). וכל העם תש"ו (97) בראשית ג, ד ואילך.
(98) ראה רמ"א שו"ע אר"ח ס"ו ס"א. (99) בסופו (סה"מ תש"ו ע' 101).

(16) איכה ג, ו.

(17) מגילה כח, ב. וש"נ.

(18) ראה שם יב, ב. אסת"ר פ"ד, א.

(19) קידושין מ, ב. וש"נ.

(20) יומא כו, א.

(11) אסתר ח, יז.

(12) ר"פ שופטים.

(13) שם, יז, ח.

(14) תצא כה, א.

(15) סנהדרין כד, א.

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁸⁹ בלקו"ש חכ"א בתחלתו.

* * *

י. נהוג גם ללמוד ענין באגרת התשובה, ובפרט בעמדנו ביום הש"ק שלאחרי כ"ד טבת⁹⁰:

בביאור העלי' והיחוד שנעשה בנפש (לאחרי ש"רוח עברה ותטהרם") — אומר רבינו הזקן⁹¹ הלשון: "לשוב עד הוי' ב"ה ממש ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא, כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' לירד למטה כו", והיינו, שהיחוד הוא (לא במדריגה שלמעלה מ"רוח פיו", אלא) במדריגה ד"רוח פיו" כפי שנמשך כבר ממקורו ונעשה מציאות, אלא המעלה היא שזהו "בטרם שנפחה", וכפי שמדגיש בנוגע למשל באדם — "בטרם שיוצא הרוח מפיו". ואינו מובן:

היחוד ב"רוח פיו" כפי שנעשה כבר מציאות (אלא שעדיין לא יצא מפיו) הוא לכאורה שלא בערך כלל להיחוד ב"רוח פיו" כפי שנמצא במקורו. וכמובן מהמבואר באריכות בח"א⁹², שכאשר אותיות הדיבור נמצאות במקורן — במחשבה, ולמעלה יותר, בחמדה ותשוקה שבלב, (ולמעלה יותר) בחכמה ושכל שבמוח — הרי הם "מיוחדות בתכלית היחוד". משא"כ לאחרי שהאותיות נמשכו כבר משרשם ונעשו מציאות, הנה אפילו בהיותן עדיין בהאדם החושב והמדבר (לפני שיצאו לחוץ), אינם "בתכלית היחוד" כמו בהיותן כלולים בשרשם ומקורם.

וא"כ אינו מובן מ"ש באגה"ת ש"תכלית היחוד" שנעשה ע"י התשובה הוא רק כפי שהנשמה היא "בטרם שנפחה כו' לירד למטה"?

יא. והביאור בזה:

לעיל מיני' מבואר שהטעם לכך ש"י"ג מדות הרחמים מנקים כל הפגמים" הוא בגלל היותם נמשכים "מרצון העליון ב"ה המרומז בקוצו של יו"ד" שלמעלה מאותיות שם הוי'.

וצריך להבין: גם המצוות הם בחי' רצון (וכידוע ההפרש בין תורה למצוות, שתורה היא חכמתו של הקב"ה, ומצוות הם רצונו של הקב"ה), ובכלל — שניהם (תומ"צ) נמשכים מרצה"ע⁹³. וא"כ, איך יש ביכולת

ועד"ז בפרשת ורא (ז, כח): ו"ועלו ובאו בביתך... (ואח"כ) בבית עבדיך", "הוא התחיל בעצה תחילה... וממנו התחילה הפורענות" — שזהו תוכן הענין ד"מדה כנגד מדה".
 (89) בשילוב שיחת ש"פ ורא שנה זו.
 (90) מכאן עד סוסי"ב — נדפס בלקוטי ביאורים בספר התניא (קאָרף) ח"ב ע"ב רב ואילך.
 (91) אגה"ת פ"ח.
 (92) פ"כ"א.
 (93) כדלעיל ח"א פמ"א בהג"ה. ובכ"מ.

ועד"ז דובר ביו"ד שבט הראשון, בשנת תשי"א, שכן הוא גם בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר — שגם עשרים שנה לאחרי הסתלקותו הרי זה נחשב ששפט את ישראל, כמו בחיים חיותו בעלמא דיין.

ג. והנה, מ"ש בתורה בנוגע לשמשון הו"ע של הוראה [שהרי תורה מלשון הוראה²¹, ובפרט בנוגע לנביאים, כדברי הגמרא²² "הרבה נביאים עמדו להם לישראל כפלים מיוצאי מצרים, אלא נבואה שהוצרכה לדורות (ללמוד... הוראה) נכתבה, ושלא הוצרכה לדורות לא נכתבה", ומזה מובן גם בנוגע לכל חלקי התורה שהם הוראה לדורות], שכן הוא גם אצל כל נשיאי ישראל.

יומתק יותר ע"פ דברי הגמרא²³ בנוגע ל"שמשון", ש"על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר²⁴ כי שמש ומגן הוי' אלקים וגו'":

ידוע מ"ש רבינו הזקן [שיום ההילולא שלו, כ"ד טבת, הי' בערב שבת] בשער היחוד והאמונה²⁵ על הפסוק "כי שמש ומגן הוי' אלקים", "פ"י מגן הוא נרתק לשמש להגן... וכמו שהנרתק מגין בעד השמש כך שם אלקים מגין לשם הוי' ב"ה".

והיינו, ש"שמש הוי'" הוא למעלה מה"מגן" דשם אלקים — שהרי ענינו של שם אלקים הוא שעל ידו היתה בריאת העולם, כמ"ש²⁶ "בראשית ברא אלקים", "אלקים" דייקא, לשון רבים²⁷, ובגימטריא "הטבע"²⁸, וכדאיתא בספרים²⁹ בנוגע לשם "טבע" [והרי השם מורה על מהות הדבר הנקרא בשם זה, כפי שמבאר רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה³⁰] שהוא מלשון "טבעו בארץ שערי"³¹, כמו טביעה בים, שהדבר ישנו במציאות, אלא שאינו נראה, כיון שהמים מכסים עליו, ורואים רק את המים, וזהו ש"אלקים" בגימטריא "הטבע", שאע"פ שיש אלקות בעולם, הרי זה באופן שהאלקות הוא בהעלם ואינו נראה בגלוי, כך, שבגלוי לעיני בשר ("וואָס עס וואַרפט זיך אין די אויגן") נראה רק הנברא, ולא הבורא, כיון ששם אלקים מסתיר על האלקות כפי שהוא בגלוי בשם הוי', ורואים רק את ענין האלקות כפי שבא בטבע.

(21) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ
 בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
 (22) מגילה יד, א (ובפרש"י).
 (23) סוטה יו"ד, א.
 (24) תהלים פד, יב.
 (25) רפ"ד.
 (26) בראשית א, א.
 (27) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 77. חכ"ה ס"ע 73. חל"ב ע' 19. חמ"ח ריש ע' 226. ח"נ ע' 149. וש"נ.
 (28) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 77. חכ"ה ס"ע 73. חל"ב ע' 19. חמ"ח ריש ע' 226. ח"נ ע' 149. וש"נ.
 (29) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 77. חכ"ה ס"ע 73. חל"ב ע' 19. חמ"ח ריש ע' 226. ח"נ ע' 149. וש"נ.
 (30) פ"א.
 (31) איכה ב, ט.
 ז. ז.

[וע"ד מ"ש בפרשתנו³² (ונתבאר בתו"א³³) "זה שמי לעלם", "חסר ויו, העלימהו, שלא יקרא ככתבו"³⁴, וכמארז"ל³⁵ "לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת"].

אמנם, שם הוי' — "שמש הוי'" — הוא למעלה³⁶ משם אלקים, ולמעלה מכל השמות שאינם נחקקים (אפילו כפי שהם במדריגתן הכי נעלית), להיותו שם המפורש, שם המיוחד ושם העצם³⁷.

וזהו ענינו של שמשון, ש"על שמו של הקב"ה נקרא" — שלמרות ההעלם וההסתור שבעולם, "זה שמי לעלם", נקרא שמשון על שמו של הקב"ה, "שמש הוי'", ובאופן שכולם רואים זאת בגלוי, אפילו עמי הארץ, שלכן היו יראים ממנו.

והרי ענין זה הוא אצל כל נשיאי ישראל, וכפי שראו בגלוי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאע"פ שבמשך כל שנותיו בחיים חיותו בעלמא דין, מתחלת נשיאותו, הי' במעמד ומצב של תוקף הגלות דמצרים שבדורנו (לא כמו אצל שאר הנשיאים, שהיו אצלם זמני מנוחה וזמני גלות), אעפ"כ, לא התפעל מהעלם והסתור הגלות כו', ועד כדי כך, שגם עשרים שנה לאחרי הסתלקותו ישנו הענין שפלשתים יראים ממנו, וישנו הענין ד"שפט את ישראל".

ולהעיר, שאין הכוונה שלאחרי עשרים שנה מתבטלים ח"ו ענינים אלו, כי אם, שבנוגע לעשרים שנה הראשונות יש צורך להדגיש ולהבהיר זאת, דכיון שיש מקום לסברא שלאחרי ש"ויקם מלך חדש" (כלשון הכתוב בפרשתנו³⁸) נעשה סדר חדש, לכן צריך להדגיש שגם אז נמשך הענין ד"שפט את ישראל", אבל בודאי שענין זה נמשך גם לאחרי עשרים שנה, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז³⁹.

ד. וההוראה מזה:

כשבאים לזמן שבו ימלאו עשרים שנה, צריך כל אחד לערוך חשבון צדק בנפשו בנוגע לכל משך עשרים השנים, אם הנהגתו היתה כדבעי, כפי שדרש בעל ההילולא, ואם אכן הי' ירא ממנו, כמו שהי' בחיים חיותו בעלמא דין.

— בנוגע לפלשתים, הרי בודאי שהיו יראים ממנו, אבל בנוגע

(32) ג, טו.
 (33) פרשתנו נב, ג ואילך.
 (34) פרש"י עה"פ.
 (35) פסחים נ, א. וש"נ.
 (36) הן למעליהן והן לגריעותא.
 (37) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ו ה"ב. הלי' ע"ז פ"ב ה"ז ובכס"מ שם. מו"ג ח"א פס"א ואילך. פרדס שי"ט בתחלתו. עיקרים מ"ב פכ"ח.
 (38) א, ח.
 (39) ראה גם

"יציץ ופרח ישראל"⁸⁰, שענינה הוא בנין ביהמ"ק ("בנה בניתי בית זבול לך"⁸¹) ומלכות בית דוד ("ודוד עבדי נשיא להם לעולם"⁸²), וכמ"ש הרמב"ם⁸³ בנוגע לגאולה העתידה: "יעמוד מלך מבית דוד . . . ובנה מקדש במקומו" — נתעכב על פירוש רש"י שבו נזכר הענין ד"בתי כהונה ולוי' ומלכות".

ט. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁸⁴ "ויעש להם בתים", "בתי כהונה ולוי' ומלכות שקרויין בתים, הבתים (כלשון הכתוב⁸⁵), ולא כבדפוסים שלפנינו: "ויבן" את בית ה' ואת בית המלך, כהונה ולוי' מיוכבד, ומלכות ממרים, כדאיתא במס' סוטה",

— שאין כוונת רש"י להוכיח ש"בית" פירושו גם משפחה (שהרי כבר נאמר בהתחלת הפרשה: "איש וביתו באו"), אלא כוונתו להוכיח שאפשר לפרש "בתים" סתם על "בתי כהונה ולוי' ומלכות" (אבל אין לפרש בתים כפשוטו, שהרי לא נאמר "ויבן");

השקו"ט בנוגע ל"כהונה", אם קאי רק על משה, ולא על אהרן, שנולד לפני ש"תחינה⁸⁶ את הילדים"⁸⁷;

טעם הציון למסכת סוטה, והטעם שלא נתפרש שהשכר הוא שזכתה לבן שנתן את התורה לישראל, כי, השכר ד"בתי כהונה ולוי' ומלכות" הוא עד סוף כעל הדורות, ושכר זה הוא מדה כנגד מדה⁸⁸ להעמדת עם ישראל עד סוף כל הדורות —

למילדות "אם בן הוא והמתן אותו" (שם, טז), פרש עמרם מאתו — כפי שמפרש רש"י על הפסוק "ויקה את בת לוי'" (פרשתנו ב, א), "פרוש הי' ממנה מפני גזרת פרעה", ומיד לאח"ז נולד משה, כפי שפירש רש"י (שם, ג) ש"מנו לה המצריים מיום שהחזירה והיא ילדתו (למשה) לששה חדשים", ועכצ"ל, שאהרן — שהי' גדול ממשה ג' שנים — נולד לפני המאורע ש"ותחינה (המילדות) את הילדים".
 (88) וכמ"ש בהמשך הפרשה (ד, ככ"ג): "כה אמר ה' בני בכורי ישראל . . . שלח את בני . . . ותמאן לשלחו הנה אנכי הורג את בנך בכורך".

יצחק הי' בן ל"ז שנה נולדה רבקה, "המתין לה עד שתהא ראוי' לביאה ג' שנים ונשאה", וכבר אז היתה יוצאת אל הבאר לשאוב מים, וגם שאבה לכל עשרה הגמלים, ועכצ"ל, שסדר ההנהגה בדורות הראשונים הי' באופן אחר, כך, שגם בגיל צעיר ביותר היו יכולים לעשות דברים כאלו.

(81) מלכים א, ח, יג.
 (82) יחזקאל לו, כה.
 (83) הלי' מלכים ספי"א.
 (84) פרשתנו א, כא.
 (85) מלכים א, ט, יו"ד.
 (86) פרשתנו א, יז.
 (87) שהרי* תיכף לאחרי שצוה פרעה

(* אבל אין להוכיח זאת מפירוש רש"י (שם, טו) ש"פועה זו מרים" (כהדעה שהמילדות היו אשה ובתה, יוכבד ומרים, ולא כלה וחמותה, יוכבד ואלישע), ואם נאמר שעדיין לא נולד אהרן, נצטרך לומר, שמרים, שהיתה גדולה מאהרן ב' שנים (ראה שמו"ר פ"א, יג ובמת"כ (שם), היתה אז רק בת ב' שנים, ולכאורה לא יתכן שבגיל כזה היתה כבר "פועה ומדברת והוגה לולד כו'" — שהרי במאורע דאליעזר היתה רבקה בת ג' שנים בלבד (כמבואר החשבון בפרש"י על הפסוק (תולדות כה, כ) "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה", שכאשר

במעמד ומצב ד"ב רישא גופא אזיל⁶⁷, ולכוא להעילוי ד"בחד קטירא אתקטר, בהיותו נשמה בגוף בעוה"ז, באופן ש"עולמך תראה בחיך"⁶⁸. ועד שבאים להגילוי דשם הוי, שעז"נ⁶⁹ "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב גו", אבל "שמי הוי" לא נודעתי להם", "לכן אמור לבני ישראל אני הוי", ובהמשך לזה — "והוצאתי אתכם גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי גו'", ד' לשונות של גאולה⁷⁰, ועד — "והבאתי גו'". וכל זה נמשך בטוב הנראה והנגלה, החל מלימוד התורה, "אין טוב אלא תורה, שנאמר⁷¹ כי לקח טוב נתתי לכם תורת גו'⁷²", וע"י לימוד התורה בהרחבה נמשך גם טוב כפשוטו בנוגע לבני חיי ומזוני רוחי, והרחבה זו נעשית הכנה למרחב האמיתי — "ענני במרחב" (ע"י "מן המיצר")⁷³ — שיהי' בביאת משיח צדקנו, ובשמחה וטוב לכב.

* * *

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה הבאים ישרש יעקב גו'.

* * *

ח. נהוג ללמוד פירוש רש"י על פסוק בפרשת השבוע, שהוא פשוטו של מקרא, ובפרט ע"פ המבואר בשו"ע⁷⁴ בנוגע לקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, שפירוש רש"י הוא כמו תרגום. ואע"פ שמצינו בשל"ה⁷⁵ שבפירוש רש"י יש "ענינים מופלאים", ובלשון רבותינו נשיאינו: "יינה של תורה"⁷⁶, שהו"ע רזין דאורייתא, מ"מ, עיקר ענינו של פירוש הוא — כדברי רש"י בעצמו⁷⁷: "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", וכמובן גם מזה שרש"י כתב את פירושו עבור "בן חמש למקרא", שלא הגיע עדיין ל"בן עשר למשנה" ו"בן חמש עשרה לגמרא"⁷⁸, הרי בודאי שפירושו הוא ע"ד הפשט, אלא שלאחרי לימוד הפשט יכולים למצוא בפירוש רש"י גם ענינים מופלאים ו"יינה של תורה".

ובכן: בהמשך להמדובר לעיל (במאמר⁷⁹) שע"י הקדמת גלות מצרים — "הבאים מצרימה"⁴⁵, "הבאים ישרש יעקב"⁸⁰ — נעשה ענין הגאולה,

(67) עירובין מא, א. וראה סטוה מה, ב. וש"נ.
 (68) ברכות יז, סע"א.
 (69) ר"פ וארא.
 (70) שמו"ר עה"פ (פ"ו, ד).
 (71) משלי ד, ב.
 (72) אבות פ"ו מ"ג.
 (73) תהלים קיח, ה.
 (74) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ב.
 (75) במס' שבועות שלו (קפא, א).
 (76) סה"ש תרצ"ז ע' 197 (נעתק ב"היום יום" כט שבט).
 (77) בראשית ג, ח. ועוד.
 (78) אבות ספ"ה.
 (79) לעיל ע' ... ואילך.
 (80) ישע"י כז, ו.

לבנ"י, שאצלם ישנם ענין הבחירה, צריך להבטיח ("באָוואַרענען") שאכן יראים ממנו כמו שהי' בחיים חיותו בעלמא דיין. —

ומובן, שעשיית החשבון עתה היא באופן של חשבון צדק ביתר שאת וביתר עוז, שהרי הכל מודים שעכשיו לא שייך שיהי' אצל בעל ההילולא ענין של לחץ או פיתוי וריצוי כו' (כפי שהיו יכולים לחשוב בנוגע לזמן שלפנ"ז), כיון שנמצא בעולם האמת!

ואע"פ שידוע שהי' תנאי קודם למעשה שענין הנשיאות יהי' בחסד וברחמים⁴⁰, וא"כ, יכולים לחשוב שגם החשבון יכול להיות באופן כזה — הנה ענין זה הוא רק לאחרי שכל אחד עושה כל התלוי בו, ואז ישלמו, יתקנו ויכפרו את כל הענינים שאינו יכול לפעול בעצמו, מצד סיבות שאינם תלויים בו, באופן של חסד ורחמים.

וע"י חשבון הנפש ניתוסף גם ענין התשובה, ועי"ז נעשה עילוי בכללות העבודה — שתמורת זה שעד עתה היו כל הענינים במדידה והגבלה, בכחות מדודים ומוגבלים, ובאופן שכל דבר דורש משך זמן, הנה מצד ענין התשובה נעשים כל הענינים באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, ו"בשעתא חדא וברגע חדא"⁴¹.

וכהפס"ד בגמרא במסכת קידושין⁴² שהמקדש את אשה "על מנת שאני צדיק", כיון ש"הרהר תשובה", אזי מקודשת, ועד"ז בנוגע לבנ"י שנקראים "אשה" להקב"ה, שכאשר ישנו הרהור תשובה, נעשית כנס"י מקודשת להקב"ה.

[ולמעשה, שבענין הקידושין למטה ה"ה ספק מקודשת, כיון שהאשה אינה יודעת (וגם אצל האיש המקדש יכול להיות ספק) האם אכן הרהר תשובה; אבל בנוגע לקידושין שבין כנס"י להקב"ה הרי זה באופן שכנס"י היא מקודשת בודאי, כיון שהתשובה היא באופן ש"יעיד עליו יודע תעלומות כו'" (כלשון הרמב"ם⁴³), וצריכים רק שלאח"ז תומשך התשובה במעשה בפועל].

וע"י ענין התשובה נעשה מ"ש במדרש⁴⁴ על הפסוק⁴⁵ "ואלה שמות בני ישראל וגו'", "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין" — שיוצאים מגלות מצרים עם אותם השמות הקדושים שהיו להם בכואם למצרים (מבית יצחק ויעקב), כיון שלא התפעלו מחשכת הגלות, והיציאה ממצרים היא "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁴⁶, ו"כספם

(40) ראה תו"מ חנ"ב ס"ע 59. וש"נ.
 (41) זח"א קכט, סע"א.
 (42) מט, ב.
 (43) הל' תשובה פ"ב ה"ב.
 (44) ויק"ר פל"ב, ה.
 (45) ריש פרשתנו.
 (46) בא יו"ד, ט.

וזהבם אתם"⁴⁷, עד ש"לא תשאר פרסה"⁴⁸, ולא עוד אלא "ונצלתם את מצרים"⁴⁹ — בחסד וברחמים, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ה. בהמשך להאמור לעיל (ס"א) שנוסף לכך ששבת מברכים שבט כולל את כל ימי החודש, הנה מה שנוגע בעיקר אלינו הוא יום ההילולא דעשירי בשבט — ישנו ענין נוסף בשנה זו, שערב שבת ("מעלי שבתא") הי' כ"ד טבת, יום ההילולא של רבינו הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד (שממלא מקומו⁵⁰ הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, כמסופר בהקדמה לשו"ע של רבינו הזקן (מהרבנים בני הגאון המחבר, שביניהם גם אדמו"ר האמצעי), ש"יצתה נשמתו בטרה, אחר כמה נוראות ונפלאות שנראה ממנו ז"ל באותן הימים שלפני הסתלקותו, לא פסק פומי" מגירסא עד יום מנוחתו, ואחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעה צלולה ומיושבת .. במוצאי שבת כ"ד טבת⁵¹ .. בחד קטירא איתקטר בי' בקוב"ה .. בשמחה ובטוב לבב".

ובהתאם לכך, יש להתעכב על דברי רבינו הזקן באגה"ק⁵² בנוגע לענין ההסתלקות, ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבה", ולכן, גם לאחר ההסתלקות יכולים להמשיך ולקבל מהצדיק, ואדרבה, באופן נעלה יותר מכמו בחיים חיותו בעלמא דין, כי, "בהיות הצדיק חי על פני האדמה היו שלשה מדות אלו בתוך כלי ולבוש .. בגופו", אשר, עם היותו גוף קדוש, ישנה עדיין הגבלת הגוף, ואילו לאחר פטירתו מתבטלת הגבלת הגוף, ולכן יכולים לקבל ממנו יותר ממה שקיבלו ממנו בחייו.

ומזה מובן, שכן הוא גם בנוגע לרבינו הזקן בעצמו:

ובהקדם המדובר פעם⁵³ אודות פירוש המשנה⁵⁴ "ליתן דין וחשבון", אף שלכאורה הסדר הוא שתחילה צ"ל "חשבון", ואח"כ "דין" — שיש לבאר זאת ע"פ תורת הבעש"ט⁵⁵ בדברי המשנה⁵⁶ "נפרעין מן האדם

(47) ישע"י ס, ט.
 (48) בא שם, כו.
 (49) פרשתנו ג, כב.
 (50) וכמדובר כמ"פ אודות התואר "ממלא מקום" (שנמצא בגמרא במסכת כתובות (קג, ב) ובכ"מ) שהוא מנלא את כל המקום של קודמו, ע"ד לשון הגמרא (זבחים פח, א) "כלי שרת אין מקדשין אלא מלאין", עד כמה שהכלי יכול להכיל בתוכו.
 (51) ראה תר"מ חמ"ו ע' 20 ואילך. וש"נ.
 (52) ראה תר"מ חמ"ו ע' 20 ואילך.
 (53) ראה תר"מ חמ"ו ע' 20 ואילך.
 (54) אבות רפ"ג.
 (55) ראה כש"ט בהוספות סק"ב ואילך. וש"נ.
 (56) שם מט"ז.

מדעתו ושלא מדעתו", שמאמר זה מלמדנו שאין דנין את האדם אלא "מדעתו", היינו, ששואלים אותו: מה דינו של מי שעושה כך וכך, ולאחר שפוסק את הדין מדעתו, הרי זה נעשה פס"ד גם בנוגע לעצמו, שלא מדעתו. וזהו גם "דין וחשבון", שתחילה ישנו הדין שפוסק בעצמו על דבר זה, ואח"כ בא ה"חשבון" בנוגע אליו.

וכיון ש"ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא"⁵⁷, מצינו ענין זה (לא רק ברמז, אלא) בסיפור מפורש בתנ"ך⁵⁸ — שנתן הנביא (שדבר ה' הי' בפיו ומלתו על לשונו⁵⁹) בא בשליחותו של הקב"ה לדוד, וסיפר לו הסיפור ע"ד כבשת הרש, וכאשר דוד פסק את דינו, אמר לו נתן הנביא: "אתה האיש וגו'".

ואם הדברים אמורים בנוגע להיפך הטוב, הרי עאכור"כ שכן הוא בצד הטוב, שהרי "מרובה מדה טובה כו"⁶⁰.

ועד"ז בנוגע לענינו, שהפס"ד של רבינו הזקן הוא גם בנוגע אליו (ועד"ז בנוגע לכל שאר הצדיקים, וכן בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר) — שגם לאחר ההסתלקות יכולים לקבל ממנו כו'.

ו. וזהו גם המענה לאלו ששואלים: כיון שכבר עברו ריבוי שנים לאחרי ההסתלקות, מה נוגע הלהט והרעש ("דער קאָך און דער טומל") בנוגע לקיום רצונו ולימוד תורתו — כי, גם לאחרי ההסתלקות יכולים ולכן צריכים לקבל ממנו, ע"י קיום רצונו ולימוד תורתו, כיון שהכניסו את עצמותם בתורה, כמו הקב"ה (שהרי "צדיקים דומין לבוראן"⁶¹) שהכניס את עצמותו בתורה, כמאמר "אנא נפשי כתבית יהבית"⁶².

וכללות הענין בזה — כפי שמצינו בנוגע למשה רבינו (שהסיפור אודותיו מתחיל בפרשת שמות) ש"מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש"⁶³, שגם לאחר ההסתלקות ה"ה משפיע ומלמד זכות על בניו כו'.

וזהו גם הנתינת כח לכאו"א מישראל בעבודתו — כלשון הרבנים בני הגאון המחבר בהקדמה לשו"ע "ששאל שאל אותו ה' לנו לפקוח עינים עוורות בעקבות משיחא", ובפשטות — שלא להתפעל מכל עניני העולם, וגם בנוגע לעצמו — שיהי' אצלו הענין ד"אמר מלכא" ("מאן מלכי רבנן"⁶⁴) עקר טורא"⁶⁵, בנוגע ליצה"ר ש"נדמה להם כהר"⁶⁶, ועד שיהי'

(57) ראה תענית ט, א ובפרש"י. תוס'
 ישנים יומא לח, ב. זח"ג רכא, א. זו"ח קה, א.
 (58) שמואל-ב יב, א ואילך.
 (59) ע"פ שמואל-ב כג, ב.
 (60) יומא עו, א. וש"נ.
 (61) ב"ר פס"ז, ת. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.
 (62) שבת קה, א (לגירסת הע"י).
 (63) סוטה יג, סע"ב.
 (64) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).
 (65) ראה ב"ב ג, ב.
 (66) סוכה נב, א.